



บทบาทของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ต่อจังหวัดศรีสะเกษ (พ.ศ. 2527-2562)



The Roles of His Majesty King Vajiralongkorn (Rama X) in Sisaket Province (1984-2019)

ฉันทพงษ์ สารรัตน์

Thanyapong Sararat

อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Lecturer in Social Studies Program, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

Corresponding author e-mail:hithanyapongs@hotmail.com



บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาบทบาทของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ต่อจังหวัดศรีสะเกษ โดยวิเคราะห์ถึงมูลเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสด็จพระราชดำเนินเยือนจังหวัดศรีสะเกษโดยตรง หรือมีบทบาททางอ้อมต่อจังหวัดศรีสะเกษ บทบาทในการพัฒนา ตลอดจนผลของการพัฒนาจังหวัดนี้ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2527 จนถึงในรัชสมัยของพระองค์ ณ ปัจจุบันใน พ.ศ.2562 จากการศึกษาพบว่า พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีบทบาทต่อจังหวัดศรีสะเกษด้วยปัจจัยสำคัญ 4 ประการดังนี้ ประการแรก จังหวัดศรีสะเกษมีการส่งเสริมและเอาใจใส่ต่อการฝึกอบรมกิจการลูกเสือชาวบ้าน ประการที่สอง พระองค์เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มาเพื่อปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ประการที่สาม พระองค์เสด็จพระราชดำเนินมาเพื่อปฏิบัติพระราชกรณียกิจส่วนพระองค์ และประการสุดท้าย ทรงมีความผูกพันส่วนพระองค์ด้านความเชื่อต่อจังหวัดศรีสะเกษ จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นย่อมเป็นแรงผลักดันให้พระองค์ทรงมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาเมืองศรีสะเกษหลายด้าน เช่น การที่พระองค์พระราชทานธงลูกเสือชาวบ้าน และทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดกันทรลักษณ์ ส่งผลต่อการเสริมสร้างความสามัคคีกลมเกลียวให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนทุกระดับ ฐานะและอาชีพ และเพื่อเป็นการฝึกให้ประชาชนเป็นคนดี มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทรงเปิดศาลหลักเมือง พระราชทานพระพุทธรูปราชูปถัมภ์ พระราชทานนามพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ศรีสะเกษ พระราชทานอักษรพระนามาภิไธยย่อเพื่อประดิษฐานตามอาคารสำคัญ เสด็จฯพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เสด็จฯเป็นองค์ประธานในพิธีมหาพุทธาภิเษกวัตถุมงคล และโปรดเกล้าฯให้ผู้แทนพระองค์เสด็จฯ มาประกอบพิธี เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรในโครงการพัฒนาท้องถิ่นอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ และพระราชทานทุนการศึกษา ดังกล่าวล้วนส่งผลต่อความเจริญของเมืองศรีสะเกษ ทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งการที่เมืองศรีสะเกษได้รับการพัฒนาในหลายด้านจากบทบาทของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่งผลให้เมืองศรีสะเกษมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ศาลหลักเมืองที่เสด็จฯ เปิด ต้นลำดวนที่ทรงปลูก พระพุทธรูปราชูปถัมภ์ ศาลจังหวัดกันทรลักษณ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ยังคงยืนหยัดเป็นพยานหลักฐานว่าเป็นสถานที่อันเป็นที่เชิดหน้าชูตาและเป็นความภาคภูมิใจของชาวศรีสะเกษในปัจจุบัน

คำสำคัญ: พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10, เมืองศรีสะเกษ

ABSTRACT

This article examined the roles of His Majesty King Vajiralongkorn (Rama X) towards Sisaket Province by analyzing the causes and factors affecting the visitation to Sisaket Province directly or an indirect role towards Sisaket Province, development role as well as the results of the development of this province throughout the period from 1984 until the



present day of his reign in 2019. According to studies, it was found that the King Vajiralongkorn played a role in the province of Sisaket with four important factors: Firstly, Sisaket province has promoted and cared about the Scouting activities for villagers. Secondly, His Majesty King Vajiralongkorn instead of His Majesty King BhumibolAdulyadej the Great (King Rama 9) and Her Majesty Queen Sirikit, The Queen Mother to perform royal duties in the area of Sisaket Province. Third, His Majesty the King came to perform His Majesty's duties. And lastly, His Majesty had His Majesty's commitment to faith in Sisaket Province. From the aforementioned factors, it will be a driving force for His Majesty to have a role in promoting and developing the city of Sisaket in many ways, such as His Majesty granting a scout flag to the villagers, performed the foundation stone laying ceremony and opened the Kantharalak Provincial Court Office Building, affecting the harmonious harmony among people of all levels, status and occupations, and to train people to be good people, having faith to the nation, religion, monarchy. His Majesty also opened the City Pillar Shrine, granted PhraNawaratRajabopit, given the name of RajabhatmuniSisaket, given the letter of short titles to be enshrined in the important buildings, conferred a degree on graduates from RajabhatSisaket University, presided over the ceremony of the MahaPutthaPhiset of sacred objects and graciously invited the representatives to come to the ceremony, visited the people in the local development project and provided scholarships. All of these have affected the prosperity of the city of Sisaket in terms of education, economy, society, arts and culture. The city of Sisaket has been developed in many ways from the role of The King Vajiralongkorn, resulting in the city of Sisaket to grow continuously until now. The City Pillar Shrine, Lamduan Tree that was planted, PhraNawaratBoraphit, Kantharalak Provincial Court and Sisaket Rajabhat University still stands as a testimony that it is a place of pride of the people in Sisaket today.

Keywords: His Majesty King Vajiralongkorn (Rama X), Sisaket Province

บทนำ

จังหวัดศรีสะเกษ เป็นจังหวัดที่มีลักษณะพิเศษเพราะความหลากหลายของชนเผ่าต่างๆ ในพื้นที่ ได้แก่ ส่วย เขมร ลาว และ เยอ จึงเรียกขานกันอีกชื่อหนึ่งว่า “ดินแดนสี่เผ่าไทย” ชาวญ้อหรือส่วย เป็นบรรพบุรุษดั้งเดิมของศรีสะเกษและได้รับอิทธิพลจากเขมรโบราณในสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 เกิดเป็นชุมชนวัฒนธรรมเขมร ดังปรากฏหลักฐานในรูปโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่กระจายทั่วไปในเขตจังหวัด เป็นที่มาของคำขวัญจังหวัดว่า “ศรีสะเกษแดนปราสาทขอม” และตราประจำจังหวัดที่เป็นรูปปราสาทขอมโบราณ ซึ่งประวัติศาสตร์ชาวศรีสะเกษ มีหลักฐานเขียนไว้ในประชุมพงศาวดารภาค 4 ของหอสมุดวชิรญาณ กล่าวไว้ว่า เมื่อจุลศักราช 121 (พ.ศ.2302) สมัยพระเจ้าเอกทัศแห่งราชอาณาจักรอยุธยา ได้มีเหตุการณ์ช้าง



เผือกแตกโรงเข้าป่าทางตะวันตกของแขวงจำปาศักดิ์ พระเจ้าเอกทัศทรงมีรับสั่งให้ติดตามช้างเผือกนั้นให้ได้ ซึ่งการติดตามช้างครั้งนั้นได้รับความช่วยเหลือจากชาวส่วยเขมรป่าดง 5 คน คือ ตากะจะ เชียงขัน เชียงมะ เชียงปุม เชียงสี ทั้ง 5 คนช่วยตามหาช้างเผือกจนเจอ พระเจ้าเอกทัศทรงพอพระทัยมาก จึงได้โปรดเกล้าฯ ความดีความชอบให้ โดยให้ตากะจะเป็นหลวงแก้วสุวรรณ เชียงขันให้เป็นหลวงปราบ เชียงมะให้เป็นหลวงเพชร เชียงปุมให้เป็นหลวงสุรินทร์ภักดี เชียงสีให้เป็นหลวงศรีนครเตา ซึ่งทั้ง 5 คนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณด้วยความจงรักภักดี ได้มีการส่งช้าง ม้า แก่นสน นอแรด ขี่ผึ้ง ให้กับกษัตริย์อยุธยา ภายหลังจึงได้มีการแต่งตั้งพระราชทานยศสถาบรรดาศักดิ์ให้ทุกคน โดยเฉพาะตากะจะทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นพระยาไกรภักดีนครศรีลำดวน ปกครองเมืองขุขันธ์ ต้นกำเนิดเมืองศรีสะเกษปัจจุบัน ซึ่งเรื่องราวข้างต้นนับว่าเป็นประวัติปลายสมัยอยุธยา และเป็นเรื่องเล่าตำนานที่ไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐานให้ได้สืบค้น เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2512 กรมศิลปากรได้เป็นผู้รวบรวมประวัติเมืองศรีสะเกษและเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ส่งให้ทางจังหวัดศรีสะเกษ ความตอนหนึ่งเขียนไว้ว่า ศรีสะเกษเป็นเมืองที่แยกตัวออกมาจากเมืองขุขันธ์ โดยผู้นำคือท้าวอู่ (พระยารัตนวงศา เป็นผู้พลขอกแยกเมืองออกจากเมืองขุขันธ์ต่อกรุงเทพฯ มาตั้งเมืองใหม่ที่บ้านโนนสามขาสระกำแพง เมื่อ พ.ศ. 2325 ด้วยเหตุที่หลวงปราบ (พระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน) เจ้าเมืองขุขันธ์คนที่ 2 ถูกกล่าวโทษว่าเป็นขบถต่อเมืองหลวงและคบค้ากับญวน ทำให้ถูกกักขังไว้ที่กรุงเทพฯ ท้ายสุดมีการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระไกร (ท้าวบุญจันทร์) เป็นเจ้าเมืองแทน ท้าวอู่จึงขอแยกเมืองมาตั้งเมืองใหม่ และต่อมาจึงได้ชื่อว่า “ศรีสะเกษ” (ภราดร ศรีปัญญา; และคณะ 2558: 11-12)

ส่วนชาวเยอ สันนิษฐานว่าอพยพมาจากตอนใต้ของลาว และเมืองอัตตะปือแสนปาง และเมืองนครจำปาศักดิ์ ล่องเรือมาตามแม่น้ำโขง และแม่น้ำมูล แยกกันไปตั้งถิ่นฐานทั้งที่บริเวณบ้านขมิ้น บ้านโนนแกด บ้านโนนค้อ อำเภอมือเืองฯ เมืองคงโคก หรือบ้านเมืองคง อำเภอราชไศล และบ้านปราสาทเยอ อำเภอยะรัง ในปัจจุบัน และชาวลาวเป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาระหว่างพุทธศตวรรษที่ 21 โดยเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณพื้นที่อำเภอมือเืองศรีสะเกษ กันทรารมย์ และบึงบูรพ์ (ประวัติศาสตร์ไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดศรีสะเกษ 2529 : 41) วิถีชีวิตของกลุ่มชนลาว เขมร ส่วย เยอ จัดเป็นความหลากหลายของวัฒนธรรมที่มีอยู่ในภาษา ศิลปกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เครื่องแต่งกาย อาหารการกิน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของศรีสะเกษที่ยังคงมนต์เสน่ห์ไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย (วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดศรีสะเกษ 2544 : 105-106)

เมืองศรีสะเกษในสมัยรัตนโกสินทร์ได้เติบโต และพัฒนาสืบเนื่องเรื่อยมาจนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ซึ่งจังหวัดศรีสะเกษนับเป็นอีกจังหวัดหนึ่งซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 โดยพระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินประกอบพระราชกรณียกิจเยี่ยมเยียนพสกนิกรชาวจังหวัดศรีสะเกษถึง 2 ครั้ง (มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 2550:10) นอกจากนั้น พสกนิกรชาวจังหวัดศรีสะเกษยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณ และพระกรุณาธิคุณจากพระบรมวงศานุวงศ์ในการเสด็จพระราชดำเนินเพื่อประกอบพระราชกรณียกิจและพระกรณียกิจต่างๆ อย่างสืบเนื่องเรื่อยมา จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เสด็จพระราชดำเนินจังหวัดศรีสะเกษครั้งแรกเมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อพระราชทานธงลูกเสือชาวบ้าน เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2527



และได้เสด็จพระราชดำเนินประกอบพระราชกรณียกิจอื่นๆ อีกหลายครั้งในเขตอำเภอเมืองฯ อำเภอภูสิงห์ และ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ รวมถึงทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ในด้านการพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้สำเร็จการศึกษา รวมถึงการพระราชทานนาม พระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัย และอาคารสำคัญ (สืบสานตำนาน 1 ทศวรรษ ราชภัฏศรีสะเกษ 2554 : 41) จากบทบาทข้างต้น ส่งผลให้เมืองศรีสะเกษได้รับการพัฒนาในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านการจัดการปกครอง ด้าน การศึกษาและศาสนา ด้านเศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น และยังมีผลต่อการเอาใจใส่ในการพัฒนาเมืองจาก ผู้มีหน้าที่บริหารราชการในท้องถิ่น อีกทั้งทำให้ราษฎรมีขวัญกำลังใจ หรือความกระตือรือร้นในการพัฒนา ท้องถิ่นของตนอีกด้วย

พระราชกรณียกิจต่อเมืองศรีสะเกษของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ส่งผล ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของเมืองศรีสะเกษหลายประการ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงต้องการศึกษาถึงมูลเหตุ ในการที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินเยือนเมืองศรีสะเกษโดยตรงหรือมีบทบาททางอ้อมต่อเมืองศรีสะเกษ อีกทั้งแนวทางในการพัฒนา ตลอดจนผลการพัฒนาเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจสภาพท้องถิ่นและ ความเป็นเมืองของจังหวัดศรีสะเกษ ตั้งแต่ในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลย เดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ได้ เสด็จมาปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษจนถึงปัจจุบัน

ในปัจจุบันมีผู้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องราวของเมืองศรีสะเกษในเชิงวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยทาง ประวัติศาสตร์น้อยมาก ส่วนมากที่มีอยู่เป็นเพียงการศึกษาที่เน้นในเรื่องของการพัฒนาการของการตั้ง เมืองที่สัมพันธ์กับราชสำนักกรุงเทพฯ รวมถึงงานด้านโบราณคดีแต่อย่างไรก็ตามยังคงมีเอกสาร หนังสือที่ ระลึก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องถึงเมืองศรีสะเกษกับพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวอยู่บ้าง ซึ่งผู้เขียน สามารถนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ เอกสารเรื่อง “สืบสานตำนาน 1 ทศวรรษ ราชภัฏศรีสะเกษ” (2554) ที่ว่าด้วยเรื่องพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยาม มกุฎราชกุมาร เช่นเดียวกับงานเรื่อง “พระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรม วงศานุวงศ์ที่มีต่อพสกนิกรชาวจังหวัดศรีสะเกษ” (2550) ที่กล่าวถึงบทบาทของพระบาทสมเด็จพระวชิร เกียรติ์เกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราช กุมาร เมื่อได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนจังหวัดศรีสะเกษครั้งแรกเพื่อพระราชทานธงลูกเสือชาวบ้าน เมื่อ วันที่ 20 เมษายน พุทธศักราช 2527 หลังจากนั้นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ เสด็จพระราชดำเนินประกอบพระราชกรณียกิจอื่นๆ อีกถึง 8 ครั้งในเขตอำเภอเมืองฯ อำเภอภูสิงห์ และ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ และผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์และบทความวิจัยของประดิษฐ์ ศิลบุตร (2550) เรื่อง “การขยายผลโครงการพระราชดำริในจังหวัดศรีสะเกษ” ได้ให้ภาพรวมเกี่ยวกับโครงการตาม แนวพระราชดำริของรัชกาลที่ 9 ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ และมีลักษณะของการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ใน บางส่วน ซึ่งบทความนี้เป็นความพยายามของผู้เขียนที่จะทดลองศึกษา “บทบาทของพระบาทสมเด็จพระ วชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ต่อจังหวัดศรีสะเกษ (พ.ศ. 2527 - 2562)” โดยอาศัยแนวทางงานศึกษา ที่ยกมาทั้งหมดได้เปิดประเด็นและชี้แนวทางไว้



ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เยือนจังหวัดศรีสะเกษ หรือมีบทบาททางอ้อมต่อจังหวัดศรีสะเกษ
2. ศึกษาพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับจังหวัดศรีสะเกษ
3. ศึกษาผลของพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อจังหวัดศรีสะเกษ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เยือนจังหวัดศรีสะเกษ หรือมีบทบาททางอ้อมต่อจังหวัดศรีสะเกษ
2. ทำให้ทราบถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับจังหวัดศรีสะเกษ
3. ทำให้ทราบถึงผลอันเนื่องมาจากพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีต่อจังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

เป็นการศึกษาค้นคว้าถึงบทบาทของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อการพัฒนาจังหวัดศรีสะเกษ ตั้งแต่ พ.ศ. 2527 ซึ่งเป็นปีที่ได้เสด็จพระราชดำเนินจังหวัดศรีสะเกษครั้งแรกเมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เพื่อพระราชทานธงลูกเสือชาวบ้าน จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2562) ซึ่งอยู่ในช่วงรัชสมัยของพระองค์

วิธีการดำเนินการค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้จะใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) และเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ข้อมูลที่ได้ในการศึกษาค้นคว้าจะใช้ข้อมูลทั้งเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) ประเภท หนังสือ วิทยานิพนธ์ และบทความ โดยแหล่งที่มาของข้อมูลได้มาจาก สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี หอสมุดคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี หอสมุดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

นิยามศัพท์เฉพาะ

จังหวัดศรีสะเกษ หมายถึง พื้นที่ของจังหวัดศรีสะเกษในปัจจุบันประกอบด้วย 22 อำเภอ แต่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะให้ความสำคัญกับพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอภูสิงห์ อำเภอกันทรลักษณ์ และอำเภอเมืองศรีสะเกษ

บทบาท หมายถึง พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีต่อเมืองศรีสะเกษ



จากการศึกษาหลักฐานต่างๆ ผู้เขียนจะนำเสนอผลการศึกษาโดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

2. เมืองศรีสะเกษก่อนการเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร

จังหวัดศรีสะเกษ เดิมชื่อเมืองศรีสะเกศ ตั้งอยู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ของประเทศไทย หรือที่นิยมเรียกกันในปัจจุบันว่า อีสานใต้ เป็นดินแดนส่วนหนึ่งของแอ่งอารยธรรมโคราช นักโบราณคดี สันนิษฐานว่า บริเวณดังกล่าวเคยมีมนุษย์เคลื่อนย้ายเข้ามาพักพิง และตั้งหลักแหล่งตั้งแต่มานานก่อนประวัติศาสตร์ หรือตั้งแต่ยุคหินเป็นต้นมา และได้เริ่มมีการอพยพเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนจากพื้นที่ต่างๆ เข้ามายังดินแดนแถบนี้ (ศรีศักร วัลลิโภดม 2559: 114) ต่อมาในช่วงพุทธศตวรรษที่ 5-11 ดินแดนแถบนี้ตกอยู่ใต้อำนาจการปกครองของมหาอาณาจักรพนม หรือที่จีนเรียกว่าอาณาจักรฟูนัน ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่แถบลุ่มน้ำโขงตอนใต้ และอาณาจักรเขมรโบราณ ซึ่งจีนเรียกว่า เจิ้นละ มีราชธานีอยู่ที่เมืองพระนครหลวงหรือนครธม ซึ่งรุ่งเรืองอยู่ในช่วงพุทธศักราช 1093-1862 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (มหाराของค์สุดท้ายอาณาจักรเขมรโบราณ) ได้แผ่อำนาจขึ้นไปจนจรดแผ่นดินจีน ด้านตะวันตกจรดฝั่งมหาสมุทรอินเดีย ทิศใต้จรดเขตแดนอาณาจักรศรีวิชัย ที่เมืองไชยา ทิศตะวันออกได้ดินแดนอาณาจักรจามปาไว้ในอำนาจ หลังจากอาณาจักรดังกล่าวได้ล่มสลายและเสื่อมอำนาจลง ดินแดนบริเวณภาคอีสานของประเทศไทยในปัจจุบันได้ตกมาอยู่ใต้อำนาจการปกครองของอาณาจักรล้านช้าง และอาณาจักรศรีสัตนาคนหุต ซึ่งมีนครหลวงพระบางและเวียงจันทน์เป็นศูนย์กลาง จากนั้นจึงได้ถูกผนวกเข้าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของอาณาจักรสยาม คือ ประเทศไทยตั้งแต่ยุคกรุงศรีอยุธยา ธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ ดังที่ปรากฏในปัจจุบัน (กระทรวงมหาดไทย 2529: 45-46)

จังหวัดศรีสะเกษในยุคเมืองศรีนครลำดวน ปรากฏในเอกสารว่า เมืองศรีนครลำดวน ตั้งขึ้นราว พ.ศ. 2302 ในรัชสมัยสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ หรือสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ พระมหากษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. 2301-2310 โดยโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านโคกดงลำดวน ขึ้นเป็นเมืองชื่อเมืองนครลำดวน และทรงตั้งให้หลวงแก้วสุวรรณ (ตากะจะ) นายกองชาวภูย หรือชาวส่วย ผู้ควบคุมชาวเขมรป่าดงในแถบบริเวณดังกล่าวให้เป็นเจ้าเมือง มีบรรดาศักดิ์และราชทินนามที่พระยาไกรภักดีศรีลำดวน และมีหลวงปราบ (เชียงขัน) เป็นผู้ช่วยเจ้าเมือง ต่อมาเมืองนครลำดวนมีความชอบจากราชการสงครามเวียงจันทน์จึงเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระยา จนกระทั่งในปลาย พ.ศ. 2321 พระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน (ตากะจะ) ได้ถึงแก่อนิจกรรม สมเด็จพระเจ้าตากสินได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้หลวงปราบ (เชียงขัน) ผู้ช่วยเจ้าเมืองให้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองเป็นคนต่อมา มีบรรดาศักดิ์และราชทินนามที่พระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน (เชียงขัน) เป็นเจ้าเมืองศรีนครลำดวน หรือเมืองคุซันต์คนที่ 2 จากเอกสารพงศาวดารอีสานและเอกสารต่างๆ ในชั้นหลังระบุว่า ท่านจึงได้เลื่อนที่ตั้งเมืองไปที่ริมหนองแตระซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองโคกขันธ์หรือคุซันต์ ซึ่งปัจจุบันเรียกว่าเมืองขุขันธ์ นับว่าพระยาไกรภักดีศรีนครลำดวนเป็นเจ้าเมืองศรีนครลำดวนคนที่ 2 และเรียกชื่อเมืองศรีนครลำดวนต่อมาว่าเมืองขุขันธ์ตลอดมา และมีบรรดาศักดิ์เจ้าเมืองว่าพระยาขุขันธ์ภักดี และให้ทำราชการขึ้นกับเมืองพิมาย (พงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสาน ของ หม่อมราชวงศ์อมรวงษ์จิตร (ปฐม คนเจร) 2539: 115-116; และ เดิม วิชาญพจนกิจ 2557: 247)

ต่อมาเมืองนครลำดวน ซึ่งย้ายไปตั้งใหม่ที่บริเวณบ้านภูมิและบ้านแตระบริเวณโคกขันธ์ ริมฝั่งห้วยเหนือใน พ.ศ. 2321 และมีพระยาไกรภักดีศรีนครลำดวน หรือพระยาขุขันธ์ภักดี (เชียงขัน) เป็นเจ้า



เมือง มีพื้นที่กว้างคลุมพื้นที่ๆ เป็นจังหวัดศรีสะเกษในปัจจุบันและบริเวณตอนใต้เทือกเขาพนมดงรักด้วย ซึ่งถือเป็นเมืองใหญ่และเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งในยุคนั้น และได้ย้ายที่ตั้งศาลากลางเมืองขุขันธ์ไปตั้งที่เมืองศรีสะเกษริมฝั่งห้วยสำราญใน พ.ศ. 2447 และใน พ.ศ. 2459 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 โปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศเปลี่ยนคำว่า “เมือง” เป็น “จังหวัด” และให้เปลี่ยนชื่อตำแหน่งผู้ว่าราชการเมือง เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด เมืองขุขันธ์ จึงเปลี่ยนเป็นจังหวัดขุขันธ์ และพระยาบำรุงบุรีประจันต์ (จันดี กาญจนเสริม (พ.ศ.2450))ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองขุขันธ์ในขณะนั้น จึงเปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดขุขันธ์ และเป็นผู้ว่าราชการเมืองคนแรกของเมืองขุขันธ์ในช่วง พ.ศ. 2447-2449 (วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาจังหวัดศรีสะเกษ 2544: 100-104) (ชาวขุขันธ์เชื่อว่า ผู้ว่าราชการเมืองขุขันธ์ท่านแรก คือ พระยาขุขันธ์ภักดี (ปัญญา ขุขันธ์) แต่ในป้ายศาลากลางคือ พระยาบำรุงบุรีประจันต์ (จันดี กาญจนเสริม พ.ศ.2450) ซึ่งเรื่องดังกล่าวยังไม่ยุติ แต่ในบทความนี้จะยึดตามเอกสารและป้ายชื่อที่ศาลากลางฯ ไปก่อน)

ความเห็นต่อการตั้งเมืองนครลำดวนมี 2 ความเห็น คือ ชาวอำเภอูขุขันธ์เชื่อว่าเมืองนครลำดวนตั้งที่โคกลำดวน ต่อมาย้ายมาที่โคกขันธ์ริมหนองแตระ เชื่อว่าโคกลำดวนคือบริเวณใกล้กับหนองแตระ จึงเชื่อว่าไม่ใช่บ้านดวนใหญ่ แต่จากพงศาวดารอีสานและเอกสารต่างๆ ในชั้นหลังๆ เชื่อว่า เมืองนครลำดวนหรือบ้านดวนใหญ่ รวมถึงบันทึกของแอมอนิเยต์ด้วย ตอนนี้งมีอนุสาวรีย์ตากะจะทั้งที่สี่แยกอำเภอูขุขันธ์และที่ข้างวัดบ้านดวนใหญ่ และยังไม่ยุติ เจ้าเมืองท่านแรกจึงมีบรรดาศักดิ์คือ พระไกรภักดีศรีนครลำดวน ต่อมาได้เป็นพระยา และเมื่อย้ายเมืองไปริมหนองแตระ เจ้าเมืองขุขันธ์ท่านที่ 2 - 9 จึงมีบรรดาศักดิ์เป็นพระยาขุขันธ์ภักดีศรีนครลำดวน (ประดิษฐ์ ศิลปบุตร สัมภาษณ์: 23 กรกฎาคม 2562)

ผู้เขียนเห็นว่าเมืองศรีสะเกษหรือจังหวัดศรีสะเกษได้เข้าสู่ยุคใหม่หรือยุคปัจจุบัน หลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. 2475 จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้เสด็จเยี่ยมพสกนิกรที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งจังหวัดศรีสะเกษด้วย ในวันเสาร์ที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2498 และเสด็จเป็นการส่วนพระองค์ในการถวายผ้าพระกฐินต้นพระราชทานแด่พระครูประสาทนันทคุณ (หลวงปู่มุมน) เจ้าอาวาสวัดปราสาทเยอเหนือ ณ วัดปราสาทเยอเหนือ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดศรีสะเกษ ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงบทบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และพระบรมวงศานุวงศ์ ที่ทรงเป็นหลักชัยของแผ่นดินที่มีพระมหากรุณาธิคุณยิ่งใหญ่ไพศาล ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์ต่อประเทศไทยและปวงชนชาวไทยตลอดมา นับตั้งแต่พระองค์เสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติ พระองค์ทรงตั้งพระราชหฤทัยอย่างแน่วแน่ในการที่จะทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ และเพื่อความสุขของพสกนิกรชาวไทย (มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 2551: 45) ซึ่งพระราชปณิธานดังกล่าวได้ถูกสืบสานต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ดังจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

3. มูลเหตุและปัจจัยที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเยือนจังหวัดศรีสะเกษและมีบทบาททางอ้อมต่อเมืองศรีสะเกษ

ตลอดระยะเวลา 35 ปี ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จฯ จังหวัดศรีสะเกษครั้งแรกในพ.ศ. 2527 จนถึงปัจจุบัน และได้มีพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติ ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่ทรงสร้างขึ้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ทำให้สภาพเมืองศรีสะเกษเกิดเปลี่ยนแปลง ดังนั้นประเด็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาในหัวข้อนี้ คือด้วยเหตุผลประการใดพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเสด็จฯ เยือนจังหวัดศรีสะเกษ และมีบทบาททางอ้อมต่อเมืองศรีสะเกษ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ดังนี้



พระบรมฉายาลักษณ์ประวัติศาสตร์พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10

3.1 เพื่อกิจการของลูกเสือชาวบ้าน

พระราชประสงค์สำคัญประการหนึ่งในการเสด็จเยือนเมืองศรีสะเกษของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร คือ เสด็จพระราชดำเนินประกอบพระราชกรณียกิจพระราชทานธงให้กับลูกเสือชาวบ้านจังหวัดศรีสะเกษ วันที่ 20 เมษายน 2527 และพระราชทานธงลูกเสือชาวบ้าน รุ่นที่ 52 เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2537 ณ สนามศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ อันเป็นการสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช พระบรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงฟื้นฟูกิจการลูกเสือเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทรงดำรงตำแหน่งองค์อุปถัมภ์คณะลูกเสือแห่งชาติ โดยพระองค์ทรงรับกิจการลูกเสือชาวบ้านไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์ พระราชทานผ้าพันคอลูกเสือชาวบ้าน และพระราชทานธงประจำรุ่นให้แก่ลูกเสือชาวบ้านทุกรุ่นทั่วประเทศ เนื่องจากลูกเสือชาวบ้านมีการจัดอบรมทั่วประเทศตามนโยบายรัฐบาลเพื่อเป็นการปลูกฝังความรักสามัคคีแก่ประชาชน ซึ่งกิจการลูกเสือชาวบ้านเป็นที่สนใจของประชาชนมาก เพราะได้เสริมสร้างความสามัคคีกลมเกลียวให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนทุกระดับฐานะ และอาชีพ อีกทั้งจังหวัดศรีสะเกษมีสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกลูกเสือชาวบ้านมาก คือ ไม่ไกลจากเส้นทางคมนาคมสายหลัก มีทุ่ง มีป่า เหมาะสม เป็นพื้นที่ซ้อม (กราดร ศรปัญญา; และคณะ 2558: 5)

3.2 เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มาเพื่อปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ



พระราชกรณียกิจสำคัญ ได้แก่ การพระราชทานพระพุทธรูปใน พ.ศ. 2533 การเสด็จฯ แทนพระองค์มาเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดศาลหลักเมืองใน พ.ศ. 2531 รวมถึงการเสด็จฯ แทนพระองค์เพื่อพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษเป็นประจำทุกปี

3.3 เสด็จพระราชดำเนินมาเพื่อปฏิบัติพระราชกรณียกิจส่วนพระองค์

พระราชกรณียกิจสำคัญ ได้แก่ การเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรชาวบ้านตะแบง อำเภอกุสิงห์ เมื่อ พ.ศ.2537 เสด็จฯ ทอดพระเนตรผลการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรกุสิงห์ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ใน พ.ศ. 2543 เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรชาวบ้านรุ่งอรุณ อำเภอกันทรลักษ์ ใน พ.ศ. 2545 และเสด็จฯ ไปทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดกันทรลักษ์ ณ อาคารที่ทำการศาลจังหวัดกันทรลักษ์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

3.4 ทรงมีความผูกพันส่วนพระองค์ด้านความเชื่อต่อเมืองศรีสะเกษ

พระราชกรณียกิจสำคัญ ได้แก่ การเสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีมหาพุทธาภิเษกวัตถุมงคล กวนอิมเนื้อผงรุ่นกวนอิมมหาโพธิสัตว์สุชาวดีศรีอริยะไตรภูมิ ไตรโลกาโลกนาถ ณ บริเวณมณฑลพิธีวัดบ้านหนองตะเคียน ตำบลจาน อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ในวันอังคารที่ 24 พฤศจิกายน 2552 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 82 พรรษา 5 ธันวาคม 2552 เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระศรัทธาต่อองค์พระโพธิสัตว์กวนอิม เพราะเคยทรงทอดพระเนตรปาฏิหาริย์ขององค์พระโพธิสัตว์กวนอิมด้วยเช่นกัน ดังมีรายละเอียดปรากฏอยู่ในเอกสารประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครสวรรค์ ขณะที่พระองค์เสด็จเปิดอุทยานสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ใน พ.ศ. 2550 ความว่า “...ได้ทรงทอดพระเนตรเห็นองค์พระโพธิสัตว์มีรัศมีสว่างพร่าไปทั่วองค์ ดูประหนึ่งว่าองค์พระโพธิสัตว์นั้นหาด้วยฟอสฟอรัสพร่าเรืองๆ ทั่วองค์ และยังขำเป็นลัทธิมีพวยพุ่งขึ้นไปอีกประมาณ 3 - 4 วา ปรากฏอยู่แต่ตอนอยู่ 17 นาที แล้วรัศมีตอนได้แต่พระบาทสมเด็จพระเศียรก็ดับลงไปทันที เหลือสว่างอยู่บริเวณพระหัตถ์ลงมาอีกสักไม่ถึงกึ่งนาทีก็ดับหายไปหมด มืดแม้จะมองแต่รูปองค์พระก็ไม่เห็นถนัด...” (นครสวรรค์ เมืองปากน้ำโพ 2550 : 19-20) เช่นเดียวกับการที่พระองค์เสด็จปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่จังหวัดชลบุรี และไปสักการะพระโพธิสัตว์กวนอิมบนเขาพระตำหนัก และมีเรื่องเล่าที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชลบุรีว่า “...อนึ่งรูปปั้นเจ้าแม่กวนอิมแกะจากแก้วใสองค์ 1 ถูกสร้างไว้แต่ก่อนยังอยู่ในศาลเจ้าที่วัดเขาพระตำหนัก วันหนึ่งพระสงฆ์นิคายมหายานเข้าไปสวดมนต์ ในศาลเจ้านั้น สวดมนต์ไปครึ่งหนึ่งจึงเห็นเป็นควนกลุ่มขึ้นที่เจ้าแม่กวนอิม และมีกลิ่นหอมเหมือนควนรูปเทียน ขึ้นที่ห้องเจ้าแม่กวนอิมอยู่นั้น ควนนั้นก็กลุ่มขึ้นมากจนเจ้าแม่กวนอิมนั้นแลดูพระองค์แดง เหมือนสีนาก พระสงฆ์ทั้งปวงตกใจลุกไปดู สำคัญว่าไฟไหม้ขึ้นในที่นั้นดูก็หาเห็นอะไรไม่ จึงกลับมานั่งสวดมนต์ต่อไปจนจบควนนั้นก็จางหายไป ครั้นเวลารุ่งขึ้นเป็นเวลาเสด็จฯ เขาพระตำหนัก จึงนำความขึ้นกราบทูลให้ทราบจึงเสด็จลงมาทอดพระเนตรเจ้าแม่กวนอิม จึงทรงเห็นพระบรมสารีริกธาตุที่บรรจุไว้ในองค์นั้น...” (การตีพิมพ์มหาชนธ์, 2551: 45)

ครั้งได้รับฟังเหตุการณ์ต่างๆ ดังนั้นแล้วก็รับสั่งให้ประชุมพระสงฆ์เถรานุเถระ พระสงฆ์ในที่ประชุม นั้น ลงความเห็นพร้อมกันว่า

“...พระบรมธาตุใหม่นั้นเสด็จมาเอง ด้วยพระบรมธาตุที่เสด็จมาใหม่นั้นมีสัญญาณแปลกกันกับ



พระบรมธาตุที่มีอยู่ด้วยกันเป็นอันมาก พระบรมธาตุที่เสด็จมาใหม่นั้นเล็กเท่าเมล็ดพันธุ์ผักกาด มีสีขาวคล้ายดอกพิกุลสดกับมีสีขาวๆ ดังสังข์ พระบรมธาตุนั้นได้ทรงบรรจุไว้ในพระพุทธรูปสัมพุทธพรณิองค์หนึ่งกับบรรจุไว้ในพระเจดีย์สุพรรณผลึกที่ทรงปฏิญาณไว้ที่พระปฐมเจดีย์นั้นองค์หนึ่ง และที่นี้อีกองค์หนึ่ง” (แหล่งเดิม, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ รองศาสตราจารย์ภารดี มหาขันธ์ ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชลบุรีที่ว่า “พุทธศาสนาสองนิกาย เถรวาท มหายาน ต่างมุ่งบูชาพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าองค์เดียวกัน” (ภารดี มหาขันธ์ สัมภาษณ์: 21 มิถุนายน 2562) ประเด็นที่ควรศึกษาในเรื่องปาฏิหาริย์พระบรมธาตุที่เกิดขึ้นเป็นเหตุผลให้ทรงเกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อองค์พระโพธิสัตว์กวนอิมเป็นอย่างมาก เรื่องพระโพธิสัตว์กวนอิม กระทำปาฏิหาริย์เป็นที่ทราบและสร้างความอัศจรรย์ใจกับผู้คนอย่างกว้างขวาง เพราะมีผู้พบเห็นอยู่บ่อยครั้ง นับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ลงมาจนถึงประชาชน กล่าวกันว่า ครั้งหนึ่งเคยเสด็จที่เขาวราช ก็เคยมีปรากฏการณ์เช่นนี้ และถ้ามีการสมโภชเวียนเทียนเมื่อใดก็เห็นทุกราว ปาฏิหาริย์ที่ได้พบเห็นมีลักษณะต่างๆ เช่น เกิดรัศมี เป็นแสงสว่างรุ่งเรืองขึ้นไปจนตลอดพระเศียร บางทีได้ยินเสียงไซโย โห่ร้อง หรือได้กลิ่นควันธูปตลบอบอวล ครั้นขึ้นไปตรวจดูก็ไม่พบเห็นผู้ใด ซึ่งปาฏิหาริย์ขององค์พระโพธิสัตว์กวนอิมที่กล่าวถึงนี้บ้างก็เชื่อว่า เป็นพระอำนาจแห่งองค์พระโพธิสัตว์กวนอิม หรืออำนาจเทพดาที่ประดิษฐานในรูปเคารพ แต่บางคราวก็มีรัศมีสว่างเกิดขึ้นเองเพราะธาตุไฟที่อยู่ในอิฐในปูน ด้วยมีในตำราฝรั่งเรียกว่า “ฟอสฟอรัส” (ฟอสฟอรัส) ซึ่งเป็นรัศมีที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ไม่ใช่เพราะปาฏิหาริย์เจ้าแม่กวนอิมแต่อย่างใด (อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช 2562: 51-52)

อย่างไรก็ดี ปาฏิหาริย์เกี่ยวกับเจ้าแม่กวนอิมในหลายครั้งทำให้พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเลื่อมใสศรัทธาในองค์พระโพธิสัตว์กวนอิมเป็นอย่างยิ่ง ด้วยทรงมีพระราชหฤทัยว่าเป็นนิมิตหมายแห่งพระบุญญาภพของพระองค์ ต่อมาภายหลังจึงทรงโปรดฯ ให้หล่อรูปพระโพธิสัตว์กวนอิมขึ้นในพื้นที่หลายจังหวัด รวมทั้งจังหวัดศรีสะเกษด้วย

ภายหลังในวันที่ 27 ตุลาคม 2550 ขณะดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา ขณะดำรงพระยศที่ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ เสด็จฯ แทนพระองค์มาเป็นองค์ประธานในพิธีมหาพุทธาภิเษกวัตถุมงคล เหรียญ และผ้ายันต์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช “รุ่นไพร่พินาศอริราชศัตรูพ่าย” หนังสือบทสวดพระพุทธมนต์ และโปสเตอร์พระรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ มณฑลพิธีวัดหนองตะเคียน ตำบลจาน อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อพระราชทานให้แก่ข้าราชการตำรวจ ทหาร พลเรือนและครูที่ปฏิบัติงานใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังความปลาบปลื้มปิติยินดีให้แก่ชาวจังหวัดศรีสะเกษเป็นล้นพ้น ดังกล่าวแสดงถึงความผูกพันต่อเมืองศรีสะเกษที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ณ พื้นที่วัดหนองตะเคียนแห่งนี้ (ภราดร ศรีปัญญา; และคณะ 2558ก : 40)

ด้วยปัจจัยทั้งหมดที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่าการที่เมืองศรีสะเกษที่สภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรมกิจการลูกเสือชาวบ้าน การที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มาเพื่อปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่เมืองศรีสะเกษ การที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินมาเพื่อปฏิบัติพระราชกรณียกิจส่วนพระองค์ และการที่พระองค์ทรงมีความผูกพันส่วนพระองค์ด้านความเชื่อต่อเมืองศรีสะเกษ จึงทำให้พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงมีบทบาทต่อจังหวัดศรีสะเกษในด้านต่างๆ ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

4. บทบาทและผลของการพัฒนาเมืองศรีสะเกษของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

จากการศึกษาถึงมูลเหตุที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเยือน จังหวัดศรีสะเกษ หรือมีบทบาททางอ้อมต่อเมืองศรีสะเกษ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ในตัว จังหวัดศรีสะเกษหลายประการ (สรุปจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 2550 : 113 – 123) ซึ่งจะได้ กล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อนี้ต่อไป

4.1 เสด็จพระราชทานธงลูกเสือชาวบ้าน ณ โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร มีพระมหากรุณาธิคุณต่อชาวจังหวัดศรีสะเกษ โดยพระองค์เสด็จพระราชดำเนินประกอบพระราชกรณียกิจทั้งด้านการสร้างความมั่นคงของชาติ ด้านการทุนบำรุงศาสนา และวัฒนธรรม พระองค์เสด็จพระราชดำเนินประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการ นำมาซึ่งขวัญกำลังใจ และความปลาบปลื้มใจให้กับชาวจังหวัดศรีสะเกษ โดยเฉพาะกิจกรรมลูกเสือชาวบ้าน ถือว่าเป็นกิจกรรมของชาวบ้านที่แสดงออกถึงการรักชาติบ้านเมือง เป็นกิจกรรมที่แสดงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดศรีสะเกษ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ด้วยการได้รับพระราชทานธงลูกเสือชาวบ้านจากพระองค์ โดยพระองค์เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานธงลูกเสือชาวบ้านเมื่อวันที่ 20 เมษายน พุทธศักราช 2527 ณ โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ



ภาพที่ 2 พระราชกรณียกิจพระราชทานธงลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดศรีสะเกษ

เมื่อวันที่ 20 เมษายน พุทธศักราช 2527

ที่มา:มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2550: 114

4.2 เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ เพื่อเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดศาลหลักเมืองศรีสะเกษ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระสุหร่ายเสาหลักเมืองศรีสะเกษ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนิน

แทนพระองค์ เพื่อเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดศาลหลักเมืองศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พุทธศักราช 2530

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายพิศาล มูลศาสตรสาทร ปลัดกระทรวงมหาดไทย นำนายจำลอง ราษฎร์ประเสริฐ ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษในขณะนั้น และคณะเข้าเฝ้าฯ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เพื่อรับพระราชทานเสาหลักเมืองใหม่ ในโอกาสที่มีการสร้างอาคารประดิษฐานเสาหลักเมือง ศาลหลักเมืองหลังเก่า นายพิศาล มูลศาสตรสาทร ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พุทธศักราช 2529

4.3 เสด็จพระราชทานพระพุทธรูปพระพุทธรูปพิตร

“พระพุทธรูปพิตร” เป็นพระพุทธรูปสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดสร้างขึ้น พระพุทธรูปพิตรเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยมีขนาดหน้าตัก 9.8 นิ้ว ทั้งนี้ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะพระราชทานพระพุทธรูปพิตรไปประดิษฐานในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อเป็นที่ตั้งแห่งคุณพระรัตนตรัยอันเป็นที่เคารพสูงสุด ทั้งเป็นนิมิตหมายของความเป็นหนึ่งเดียวกันของประเทศไทย และของคนไทยทั้งชาติ แทนการพระราชทานพระแสงราชศัสตรา ดังที่เคยมีมาตั้งแต่รัชกาลก่อนๆ หลังจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานพระพุทธรูปพิตรให้กรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่นๆ ในปริมาณพอสมควรแล้ว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปยังจังหวัดต่างๆ เพื่อพระราชทานพระพุทธรูปพิตรให้ครบทุกจังหวัดทั่วประเทศ

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานพระพุทธรูปพิตร ให้จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พุทธศักราช 2533 โดยนายธวัช โพธิ์สุนทร ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ (ขณะนั้น) เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับพระราชทาน ปัจจุบันพระพุทธรูปพิตรประดิษฐานอยู่บนหิ้งมณฑปภายใน ศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ



ภาพที่ 3 เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานพระพุทธรูปพิตรให้จังหวัดศรีสะเกษ

เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พุทธศักราช 2533

ที่มา: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 2550: 117

4.4 เสด็จพระราชทานธงลูกเสือรุ่นที่ 52

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงฟื้นฟูกิจการลูกเสือเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทรงดำรงตำแหน่งองค์อุปถัมภ์คณะลูกเสือแห่งชาติ พระองค์ทรงรับกิจการลูกเสือชาวบ้านไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์ พระราชทานผ้าพันคอลูกเสือชาวบ้าน และพระราชทานธงประจำรุ่น ให้แก่ลูกเสือชาวบ้านทุกรุ่นทั่วประเทศ

กิจกรรมลูกเสือชาวบ้าน รุ่นที่ 52 ของชาวจังหวัดศรีสะเกษได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานธงลูกเสือชาวบ้านรุ่นที่ 52 เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พุทธศักราช 2537 ณ สนามศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีประชาชนและกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดศรีสะเกษมารอเฝ้าฯ รับเสด็จเพื่อถวายความจงรักภักดี



ภาพที่ 4 พระราชทานธงลูกเสือชาวบ้านรุ่นที่ 52

เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พุทธศักราช 2547

ที่มา: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2550: 119

4.5 เสด็จพระราชดำเนินประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดกันทรลักษณ์

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดกันทรลักษณ์ ณ อาคารที่ทำการศาลจังหวัดกันทรลักษณ์ ตำบลกระแซง อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม พุทธศักราช 2552

4.6 เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีมหาพุทธาภิเษกวัดมุนจล

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารเสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีมหาพุทธาภิเษกวัดมุนจล กวนอิมเนืองผง รุ่นกวนอิมมหาโพธิสัตว์ สุขาวดีศรีอริยะไตรภูมิไตรโลกาโลกนาถ ณ บริเวณมณฑลพิธีวัดบ้านหนองตะเคียน ตำบลจาน อำเภอมือเืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ในวันอังคารที่ 24 พฤศจิกายน พุทธศักราช

2552 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 82 พรรษา 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2552

4.7 พระมหากรุณาธิคุณในการเยี่ยมพสกนิกรชาวจังหวัดศรีสะเกษ ณ อำเภอภูสิงห์ และอำเภอกันทรลักษ์

วันที่ 15 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2537 พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรชาวบ้านตะแบง หมู่ 9 ตำบลห้วยตึกขุ อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ในโครงการส่งเสริมศิลปาชีพอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

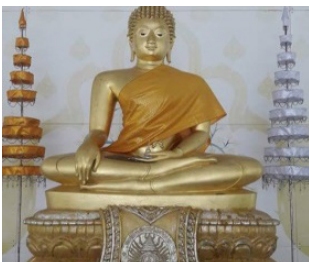
วันที่ 27 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2543 พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง ทอดพระเนตรผลการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ อันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอกันทรลักษ์

วันที่ 29 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2545 พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรชาวบ้านรุ่งอรุณ ตำบลโนนสำราญ อำเภอกันทรลักษ์ ในโครงการส่งเสริมศิลปาชีพอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

วันที่ 3 มีนาคม พุทธศักราช 2552 พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารไปทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดกันทรลักษ์ ณ อาคารที่ทำการศาลจังหวัดกันทรลักษ์ ตำบลกระแซง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

4.8 พระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกรชาวมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2549 สภามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้มีมติให้จัดสร้างพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัยขึ้น พร้อมศาลาประดิษฐาน เพื่อสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ รวมถึงพสกนิกรชาวศรีสะเกษ โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระราชทานนามพระพุทธรูปประจำมหาวิทยาลัยว่า “พระพุทธรูปภัฏมุนีศรีสะเกษ” เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2549



ภาพที่ 5-7 ศาลาประดิษฐานพระพุทธรูปภัฏมุนีศรีสะเกษ

ที่มา : ธัญพงศ์ สารรัตน์ 20 กรกฎาคม 2562

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ยังได้พระราชทานอักษรย่อนามาภิไธยประจำพระองค์เนื่องในโอกาสเจริญพระชนมายุครบ 50 พรรษา เพื่อประดิษฐานเหนืออาคารเรียนวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง (อาคาร 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ (อาคารวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง เป็นอาคารถาวรหลังแรกของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ) รวมถึงการพระราชทานชื่ออาคารหอประชุมที่ปึงกรรตมีโชติ อาคารศูนย์กีฬาในร่มสิริวัฒนวิริกีฬาเวสน์ และอาคารเรียนรวมพัชรกิติยาภา เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่นักศึกษาคณาจารย์ และบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ



ภาพที่ 8 - 11 อาคารนามพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ที่มา: สุรียา ธัมมา, บัญชาพล ไยแสง, 20 กรกฎาคม 2562

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษอีกประการหนึ่งตั้งแต่คราวเสด็จฯ แทนพระองค์เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร คือเสด็จพระราชดำเนินเพื่อพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษเป็นประจำทุกปี



ภาพที่ 12 เสด็จพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ที่มา: ประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2559

4.9 พระมหากรุณาธิคุณด้านการศึกษาในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ – โครงการทุนการศึกษาภายใต้มูลนิธิทุนการศึกษาพระราชทานสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (ม.ท.ศ.) จังหวัดศรีสะเกษ

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการทุนการศึกษาภายใต้มูลนิธิทุนการศึกษาพระราชทานสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (ม.ท.ศ.) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเด็กยากจนที่เรียนดีประพฤติดีมีคุณธรรม ด้วยการพระราชทานทุนการศึกษาให้กับผู้ที่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ/สายอาชีพ ได้ศึกษาต่อเนื่องจนจบระดับปริญญาตรี และเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่องานต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และประเทศชาติ บ่มเพาะความมีวินัย รวมทั้งพัฒนาศักยภาพความสามารถในการเรียนรู้ ให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เติบโตเป็นคนดี และสามารถนำความรู้กลับมาพัฒนาท้องถิ่นได้ ซึ่งขณะนี้ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษมีนักเรียนทุนพระราชทานทั้งหมด 9 รุ่น ตั้งแต่ พ.ศ.2552 ถึง พ.ศ.2560 รวมทั้งสิ้น 18 ทุนพระราชทาน

นอกจากนี้ยังมีพระมหากรุณาธิคุณเรื่องโครงการส่งเสริมการออกกำลังกายผ่านการขี่จักรยานเพื่อสนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในกิจกรรม BIKE FOR DAD และ BIKE FOR MOM เพื่อสนองแนวพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ



ภาพที่ 13 พระราชทานทุนการศึกษา

ที่มา: ประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2560



ภาพที่ 14 กิจกรรมปั่นเพื่อแม่ในจังหวัดศรีสะเกษ

ที่มา: ประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2558



5. ผลจากการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มีต่อเมืองศรีสะเกษ

5.1 ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จเยี่ยมราษฎรในโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งจังหวัดศรีสะเกษได้จัดสร้างศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอภูสิงห์เพื่อให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจแบบพอเพียงของเกษตรกร ซึ่งใช้งบประมาณเพื่อการนี้ประมาณ 15 ล้านบาท ซึ่งแนวทางที่ได้ทรงพระราชทานไว้ในกรณีที่มีที่ดิน 15 ไร่ ให้แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ 1) จัดเป็นที่อยู่อาศัยร้อยละ 10 2) จัดเป็นที่นาร้อยละ 30 3) จัดเป็นสวนพืชผัก (ไม้ผลร้อยละ 30 และจัดเป็นสระ/เลี้ยงปลาร้อยละ 30) โดยยึดหลักพอกินพออยู่ หากมีเหลือก็พอที่จะแบ่งขาย และดำรงชีวิตอยู่แบบพอเพียง และแนวทางนี้สามารถปรับใช้ได้ในทุกกลุ่มอาชีพของสังคมด้วย รวมถึงก่อให้เกิดกิจการสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้นทั้งสะพาน คูคลอง ทำนบ บ่อน้ำ ทางรถไฟ และมีการสานต่อโครงการพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งสืบสานจากโครงการของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ต่อยอดเกี่ยวกับโครงการพัฒนาพื้นที่อำเภอศีลาจาด ที่บ้านหนองบัวดง หมู่ที่ 1-6 มีการพัฒนากองทุนชุมชนในหมู่บ้าน มีโครงการพัฒนาอาชีพ เช่น ทำขนม พืชมรดกอีสาน และกลุ่มศิลปาชีพ (ทำดอกไม้ประดิษฐ์จากดินญี่ปุ่น) เป็นต้น (ประดิษฐ์ ศิลปบุตร 2550: 49-50)

5.2 ความเจริญทางด้านสังคม

ส่งผลให้ท้องถิ่นมีความสงบมากขึ้น เพราะได้มีการพระราชทานธงลูกเสือชาวบ้าน และส่งเสริมกิจการลูกเสือชาวบ้าน เนื่องจากลูกเสือชาวบ้านเป็นกลุ่มของชาวบ้านที่มาทำประโยชน์ให้แก่สังคมผ่านกิจกรรมอบรมลูกเสือ โดยที่มียุทธศาสตร์หรือการเข้าค่ายต่างๆ คล้ายกับลูกเสือที่มีการเรียนการสอนตามโรงเรียน ช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนได้มีความผูกพัน เสริมสร้างความเจริญ ความสามัคคีในหมู่คณะได้เป็นอย่างดี (กิจการลูกเสือชาวบ้าน 2520: 72)

นอกจากนี้ยังได้ไปทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดกันทรลักษณ์ ณ อาคารทำการศาลจังหวัดกันทรลักษณ์ ตำบลกระแจะ อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งศาลถือว่าเป็นองค์กรสาธารณะ ที่มีหน้าที่ในการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับพลเมือง แรงงาน กิจการ และอาชญากรรมภายใต้กฎหมายในกฎหมายทั่วไปและกฎหมายพลเมือง เพื่อสร้างความสงบสุขแก่คนในท้องถิ่น

5.3 ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ แทนพระองค์ มาเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดศาลหลักเมืองศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2531 ซึ่งหลักเมืองศรีสะเกษได้รับพระราชทานไม้ ทำด้วยไม้ชัยพฤกษ์ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 30 เซนติเมตร สูง 229 เซนติเมตร ยอดปลายทำเป็นรูปหัวใจมีฉัตร สำหรับตัวอาคารศาลหลักเมืองศรีสะเกษ กรุด้วยหินอ่อนทั้งหลัง หลังคาเป็นรูปทรงไทยจัตุรมุข ซึ่งการที่มีศาลหลักเมืองประดิษฐานบริเวณนี้จะหมายถึง จุดเริ่มต้นของเมืองมาจากบริเวณนี้ รวมทั้งยังเป็นการบ่งบอกว่าศรีสะเกษมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานด้วย (นิธิ เอียวศรีวงศ์ 2537: 47)

เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2533 พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรง



พระราชพิธีสมเด็จเจ้าพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ แทนพระองค์มาพระราชทาน พระพุทธรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2533 โดยมีนายธวัช โพธิ์สุนทร ผู้ว่าราชการจังหวัด ศรีสะเกษ(ขณะนั้น) เป็นผู้รับพระราชทานสนองพระราชปณิธาน ปัจจุบันพระพุทธรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ประดิษฐาน ณ ห้องผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งพระพุทธรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ประดิษฐานในมณฑลพิธีใน กรณีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จมาทรงงานในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งแสดงถึงความเป็นเมืองพุทธศาสนาที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับส่วนกลางซึ่งสอดคล้องกับงานค้นคว้า ของชนิดา ชิตบัณฑิตย์ และปิยนาล บุนนาค ที่ว่า พระพุทธรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช คือสิ่งแทนศิลปวัฒนธรรมของชาติ และสิ่งแทนพระบรมเดชานุภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจากส่วนกลางสู่ส่วนท้องถิ่น (ชนิดา ชิต บัณฑิตย์ 2547: 59.; และปิยนาล บุนนาค; และคณะ 2548: 45)

นอกจากนี้ยังได้พระราชทานนามพระพุทธรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชว่า พระพุทธมิ่งมงคลเอกนาคคีรีศรีสะเกษ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ พระราชทานนามอาคารสำคัญภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ รวมถึงการเสด็จพระราชทานแทนพระองค์ และเสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์ เพื่อพระราชทาน ปริญญาบัตรแก่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษเป็นประจำทุกปี ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ การพระราชทานทุนการศึกษา และการส่งเสริม กิจกรรมและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จากบทบาทข้างต้นล้วนเอื้อประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา ในท้องถิ่นอย่างมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษเป็นอย่างมากทั้งทางตรงและทางอ้อม

การที่พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรและปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ทำให้เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถส่งผลให้มีการพัฒนาเมืองในด้าน ต่างๆ อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เพราะได้รับการเอาพระราชหฤทัยใส่จากพระองค์เอง และการเอาใจ ใส่จากผู้มีหน้าที่ปกครองบริหารราชการในท้องถิ่นเป็นอย่างดี รวมทั้งทำให้ราษฎรมีขวัญและกำลังใจ หรือ ความกระตือรือร้นในการพัฒนาท้องถิ่นของตนด้วยและภายหลังมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษในฐานะคน ของพระราชฯ จึงได้น้อมนำพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 มา พัฒนาท้องถิ่นด้วยยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ประการ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการ ศึกษา มาหลอมรวมกันเป็น “พลังราชภัฏสู่การพัฒนาท้องถิ่น” เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่ท้องถิ่นตามศาสตร์พระราชฯที่เน้นหลัก “พอเพียงก็เพียงพอ” (เรื่องชัย ทรัพย์นรินทร์ 2552: 11)

6. บทสรุปและส่งท้าย

จากการศึกษาบทบาทของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ต่อจังหวัดศรีสะเกษ (พ.ศ. 2527- 2562) พบว่า พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีบทบาทต่อจังหวัดศรีสะเกษด้วย ปัจจัยสำคัญ 4 ประการคือ *ประการแรก* จังหวัดศรีสะเกษมีสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรม กิจกรรมลูกเสือชาวบ้าน *ประการที่สอง* พระองค์เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มาเพื่อปฏิบัติพระราชกรณียกิจในพื้นที่เมืองศรีสะเกษ *ประการที่สาม* พระองค์เสด็จพระราชดำเนินมาเพื่อปฏิบัติพระราชกรณียกิจส่วนพระองค์ และ*ประการสุดท้าย* ทรงมีความผูกพันส่วนพระองค์ด้านความเชื่อต่อเมืองศรีสะเกษโดยเฉพาะการที่พระองค์ได้ทอด



พระเนตรเห็นปาฏิหาริย์ขององค์พระโพธิสัตว์กวนอิมในบางจังหวัด ทำให้พระองค์ทรงเกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อองค์พระโพธิสัตว์กวนอิมเป็นอย่างยิ่ง ทรงมีพระราชหฤทัยว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นนิมิตหมายแห่งพระบุญญาภานุภาพของพระองค์

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ย่อมเป็นแรงผลักดันให้พระองค์ทรงมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาเมืองศรีสะเกษหลายด้าน เช่น การที่พระองค์พระราชทานธงลูกเสือชาวบ้าน และทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ และเปิดอาคารที่ทำการศาลจังหวัดกันทรลักษณ์ ส่งผลต่อการเสริมสร้างความสามัคคีกลมเกลียวให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนทุกระดับ ฐานะและอาชีพ และเพื่อเป็นการฝึกให้ประชาชนเป็นคนดี มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทรงเปิดศาลหลักเมือง พระราชทานพระพุทธรูปนารายณ์ พระราชทานนามพระพุทธรูปกษัตริย์ศรีสะเกษ พระราชทานอักษรพระนามาภิไธยย่อเพื่อประดิษฐานตามอาคารสำคัญ เสด็จพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาแก่นักวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีมหาพุทธาภิเษกวัดดงมดจนกระทั่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้แทนพระองค์เสด็จฯ มา พระราชทานทุนการศึกษา เสด็จเยี่ยมราษฎรและโครงการพัฒนาท้องถิ่นอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ รวมถึงพระบรมราโชบายด้านการพัฒนาท้องถิ่น และโครงการอบรมเรื่อง “สถาบันกษัตริย์กับประเทศไทย” ในหลักสูตรจิตอาสา 904 ส่งผลต่อความเจริญของเมืองศรีสะเกษทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม



ภาพที่ 15 หมวกพระราชทานตามโครงการจิตอาสา 904

ที่มา : ประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ 2563

ผู้เขียนขอทิ้งท้ายด้วยข้อสังเกตว่าผลการศึกษาวิเคราะห์ในบทความนี้แสดงว่า จากการที่เมืองศรีสะเกษได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่งผลให้เมืองศรีสะเกษเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น มีผู้คนเข้ามาพัก หรือประกอบกิจกรรมเป็นจำนวนมาก เศรษฐกิจขยายตัว ท้องถิ่นได้รับการพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจากสังคมท้องถิ่นศรีสะเกษในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่กำลังเปลี่ยนผ่านสู่ภาวะสังคมสมัยใหม่ตามแบบสังคมไทยยุคปัจจุบัน (ภิญญพันธุ์ พจนานวนธ์ 2560: 9)

จึงกล่าวได้ว่าบทบาทของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้เมืองศรีสะเกษเกิดการพัฒนาของเมืองเป็นอย่างมาก และยังสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ศาลหลักเมือง ต้นลำดวนที่ทรงปลูก พระพุทธรูปนารายณ์ ศาลจังหวัดกันทรลักษณ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ยังคงยืนหยัดเป็นพยานหลักฐานว่าเป็นสถานที่อันเป็นที่เชิดหน้าชูตา และเป็นความภาคภูมิใจของชาวศรีสะเกษในปัจจุบัน



ด้วยข้อจำกัดหลายประการ บทความนี้เป็นเพียงการทดลองศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ต่อจังหวัดศรีสะเกษ (พ.ศ. 2527 - 2562) ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ายังคงมีรายละเอียดอีกจำนวนไม่น้อยที่ควรจะมีการศึกษาและอธิบายต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการขยายความต่อ หรือการถกเถียงโดยผู้อ่านที่มีความสนใจ หรือการเสนอเพิ่มเติมจากความทรงจำและเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเชิงมุขปาฐะของท้องถิ่น ซึ่งหวังว่าการโยนหินถามทางของผู้เขียนจะเปิดช่องให้มีการศึกษาและอธิบายเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 10 ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ในมิติที่ลุ่มลึกยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

7.กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เรียบเรียงขึ้นเพื่อน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เนื่องในโอกาสการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช 2562 และเนื้อหาบางส่วนปรับปรุง ตัดทอน และเพิ่มเติมจากบทนิพนธ์การเฉลิมพระเกียรติฯ ที่จัดแสดงในอำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ใน พ.ศ.2560 โดยผู้เขียนเป็นผู้เรียบเรียง ซึ่งชื่อโครงการที่เป็นชื่อพระนามของพระบรมวงศานุวงศ์จะยึดตามชื่อเดิมเป็นหลัก และจากการศึกษาบทความนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีจากความช่วยเหลือของบุคคลหลายท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.ประดิษฐ์ ศิลาบุตร ที่ปรึกษาอธิการบดีและปราชญ์ท้องถิ่นเมืองศรีสะเกษที่ให้ความเมตตาดูแล คอยแนะนำช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ช่วยเติมเต็มงานนี้ให้ถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้นตามแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นศรีสะเกษ ตลอดจนกรุณาแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอด ขอขอบพระคุณผลงานของ ผศ.ดร.สมศรี ชัยวนิชยา (มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี) รศ.ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ และ ผศ.ดร.นารีรัตน์ ปริสุทธิภูมิพร (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) ผศ.ดร.วงเดือน นาราสัจจ และ ผศ.ชมพูนุท นาศิริรักษ์ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) รศ.ภารดี มหาขันธ์ (มหาวิทยาลัยบูรพา) และ รศ.ดร.ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น) ที่ผู้เขียนได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษา และกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้ตลอดระยะเวลาที่ผู้เขียนได้ศึกษาอยู่ ผู้เขียนขอระลึกถึงความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านตลอดไป ขอขอบคุณภาพประกอบจากประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยฯ และภาพถ่ายจากลูกศิษย์สุริยา ัมมา และบัญชาพล ไยแสง ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ซึ่งเป็นผู้วางรากฐานในการศึกษา ให้ความรัก ความหวังใจ เป็นกำลังใจ และสนับสนุนการศึกษาเสมอมา และประโยชน์ใดๆ อันเกิดจากบทความนี้ ผู้เขียนขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กิจการลูกเสือชาวบ้าน. (2550). กรุงเทพฯ : ครุสภา.
- กระทรวงมหาดไทย. (2529). ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดศรีสะเกษ. กรุงเทพฯ :กระทรวงฯ.
- ชนิดา ชิตบัณฑิตย์. (2547). โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ : การสถาปนาพระราชอำนาจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.



เต็ม วิชาคหยมพนกจ. (2557). **ประวัติศาสตรโอสาน**. พมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: มุลนินโอสการตำรา
สํกมศาสตรและมนุษยศาสตรและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร.

นินิ เอียวศรีวงศ. (2537). **ชาติไทย เมืองไทย แบบเรียน และอนุสาวรีย์**. กรุงเทพฯ : มติชน.

ปียนาถ บุนนาค; และคณะ. (2518). **พระบาทสมเดจพระเจ้าอยุหวักับการบริหารจัดการ**. กรุงเทพฯ
: สํานักพมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

ประดิษฐ ศีลาบุตร. (2550ก). **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ : การขยายผลโครงการพระราชดำริ
ในจังหวัดศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

ประดิษฐ ศีลาบุตร. (2550ข). **บทความสืบเนื่องจากรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ : การขยายผลโครงการ
การพระราชดำริในจังหวัดศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

ประดิษฐ สัมภาษณ์ ภิญญพนธุ พจนะลาวันย. (2560). **กำเนิด “ประเทศไทย” ภายใตเผด็จการ**. กรุงเทพฯ
: มติชน.

ภารดี มหาชนธ. (2551). **ประวัติศาสตรชลบุรี**. ชลบุรี : สํานักไทยศีกษา คณะมนุษยศาสตรและ
สํกมศาสตร มหาวิทยาลัยบูรพา.

พงศาวดารหัวเมืองมณฑลโอสานของ หม่อมอมรวงษ์วิจิตร (ม.ร.ว.ปฐม คเนจร). อุบลราชธานี:
พมพ์เป็นอนุสรณในงานพระราชทานเพลิงศพ เจ้านางโสฬสนารี ณ จำปาศักดิ์ สาระโสภณ
(นางอักษรการวิจิตร) ณ วัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี วันอาทิตย์ที่ 21 เมษายน
พุทธศักราช 2539.

ภารดร ศรีปัญญา; และคณะ. (2558ก). **ศรีสะเกษ จังหวัดของเรา 1 : ประวัติศาสตร สํกมศีกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม**. อุบลราชธานี: ยงสวัสดีอินเตอร์กรุ๊ป.

ภารดร ศรีปัญญา; และคณะ. (2558ข). **ศรีสะเกษ จังหวัดของเรา 2 : ภูมิศาสตร ประชากร การ
คมนาคน และสิ่งแวดล้อม**. อุบลราชธานี: ยงสวัสดีอินเตอร์กรุ๊ป.

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2550). **พระมหากรณาคิคุณในพระบาทสมเดจพระเจ้าอยุหวัและ
พระบรมวงศานุวงศที่มีต่อพลกนิกรชาวจังหวัดศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราช
ภัฏศรีสะเกษ.

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2551). **รอยพระบาทยาดราศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราช
ภัฏศรีสะเกษ.

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. (2554). **สืบสานตำนาน 1 ทศวรรษราชภัฏศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ:
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

เรืองชัย ทรัพย์นินันดร. (2562). **ราชภัฏ : มหาวิทยาลัยของประชาชน**. กรุงเทพฯ: มติชน.

วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร เอกลักษณและภูมิปัญญาจังหวัดศรีสะเกษ. (2544). กรุงเทพฯ :
คุรุสภา.

ศรีศักร วัลลิโถม. (2539). **แองอารยธรรมโอสาน**. กรุงเทพฯ: มติชน.

สํานักงานจังหวัดนครสวรรค์. (2550). **นครสวรรค์ เมืองปากน้ำโพ**. นครสวรรค์ : สํานักงานฯ.

อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช. (2562). **ศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ**. กรุงเทพฯ : มติชน.

ประดิษฐ ศีลาบุตร (2561) .เป็นผู้ให้สัมภาษณ์. ันยพงศ สารรัตน เป็นผู้สัมภาษณ์. วันที่ 23 กรกฎาคม 2561